

Konsultacje Genetyka i biotechnologia 27 lutego 2024

dr Renata Posmyk
dr Beata Stasiewicz-Jarocka
lek. Joanna Karwowska

**PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA PRZYZNANYCH PRZEZ MINISTRA NAUKI
I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO W RAMACH PROGRAMU SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ NAUKI II
Biologia i Chemia po akademicku 3**

DOFINANSOWANIE

40 500 zł

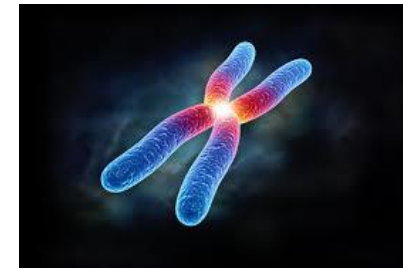
CAŁKOWITA WARTOŚĆ

45 000 zł

**Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego**

Genetyka

.....

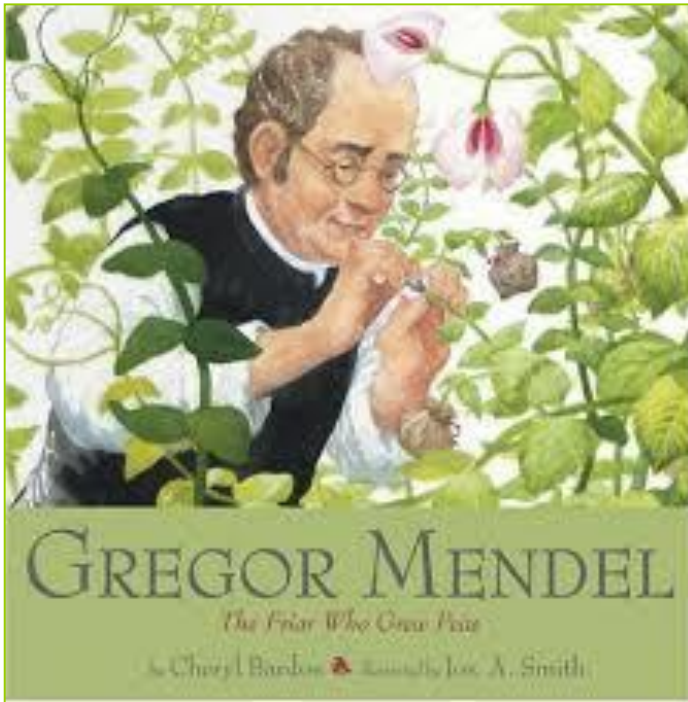
krótki wstęp

Genetyka

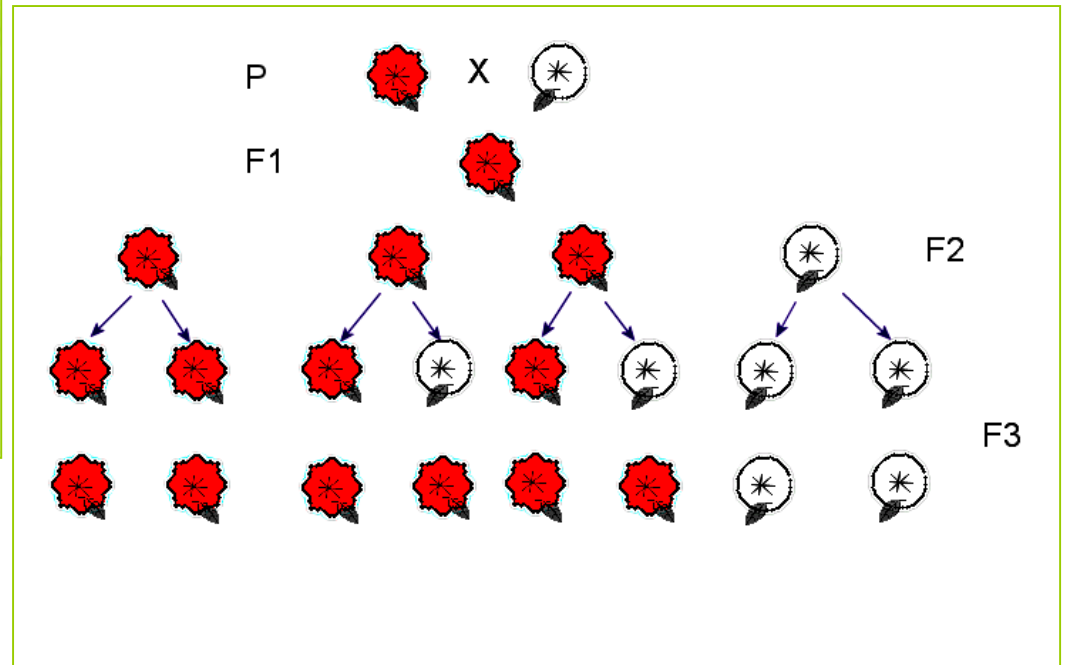
- od starogreckiego : γένεσις *genesis* – „pochodzenie”
- nauka o dziedziczności i zmienności organizmów, które są oparte na **informacji** zawartej w podstawowych jednostkach dziedziczności

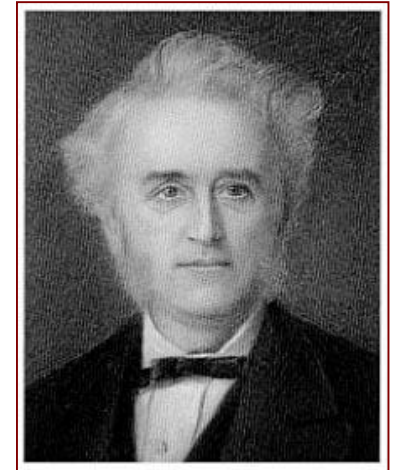
GENACH

1866 r.

JOHN LANGDON DOWN

Florence F., a Down's syndrome patient at Normal School, photographed in 1890 when she was 20 years old. She died in 1900 aged 26.

Mary A., the first Down's syndrome patient admitted to Down's Hospital, photographed when she was 18 and again when she was 55. She died in the age of 70.

1866

Down syndrome

A reproduction of the original cases

James Watson i Francis Crick odkryli strukturę DNA

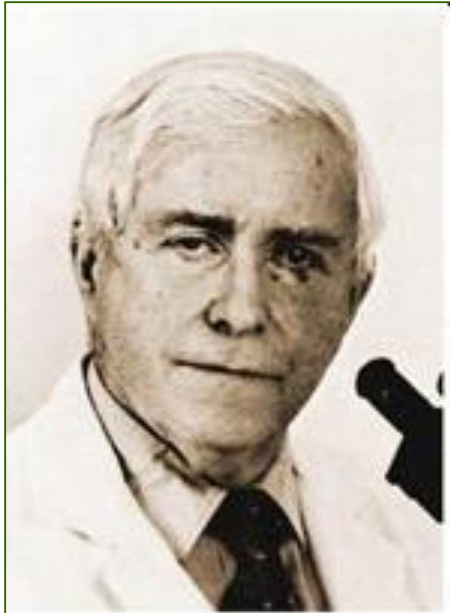
w 1953 r.

Copyright © 2006 Nature Publishing Group
Nature Reviews | Genetics

Copyright © 2006 Nature Publishing Group
Nature Reviews | Genetics

1956 r.

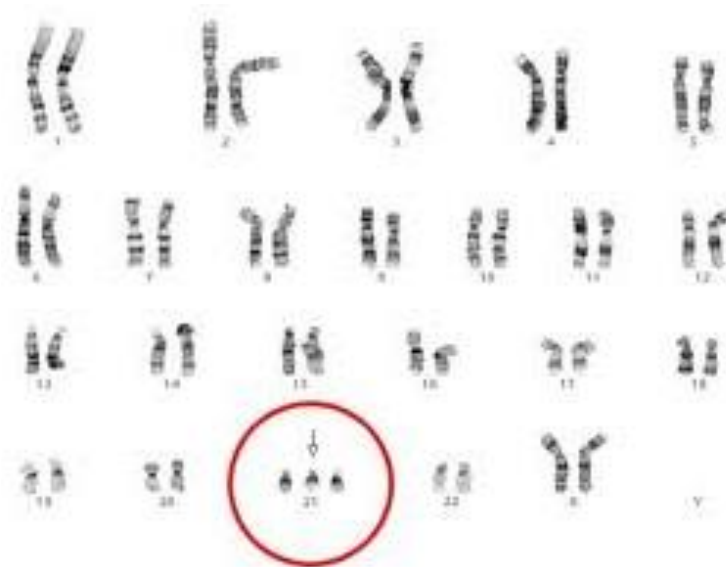

Joe Hin Tjio and Albert Levan

JEROME LEJEUNE

1959

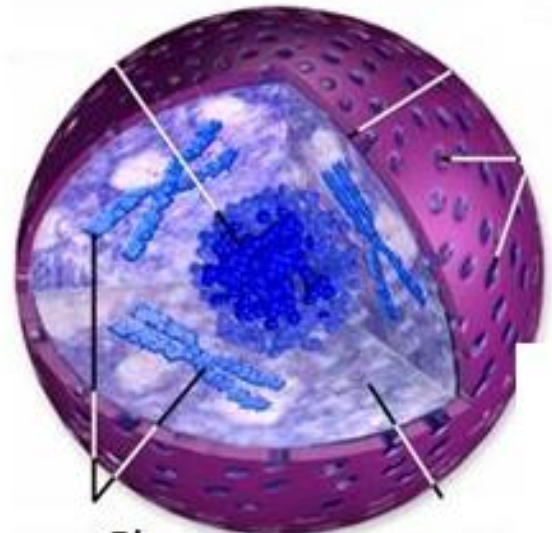
47,XX,+21

Gdzie są geny?

Cells

- nucleus
- chromosomes
- DNA
- genes
- traits

Chromosomes

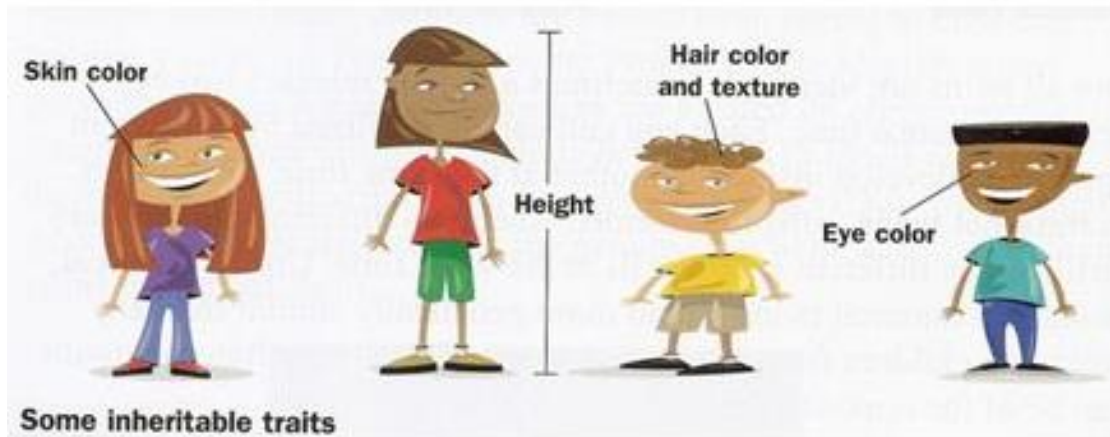
Chromosome

Chromosome

Gene

Some inheritable traits

PORÓWNANIE WIELKOŚCI

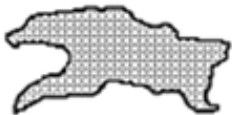
Ziemia- komórka

państwo- chromosom

województwo- fragment chromosomu

miasto- nić DNA

ludzie- geny

CHROMOSOMY

GENY

Jak pozyskać chromosomy?

1. Pobranie krwi

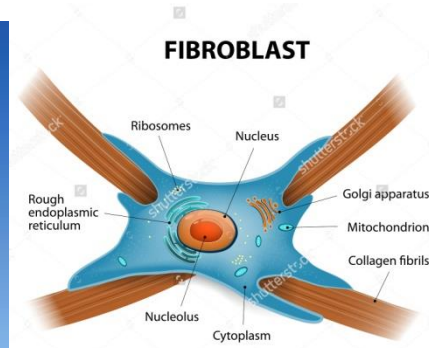
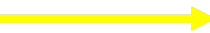

2. Izolacja limfocytów

2-5 dni

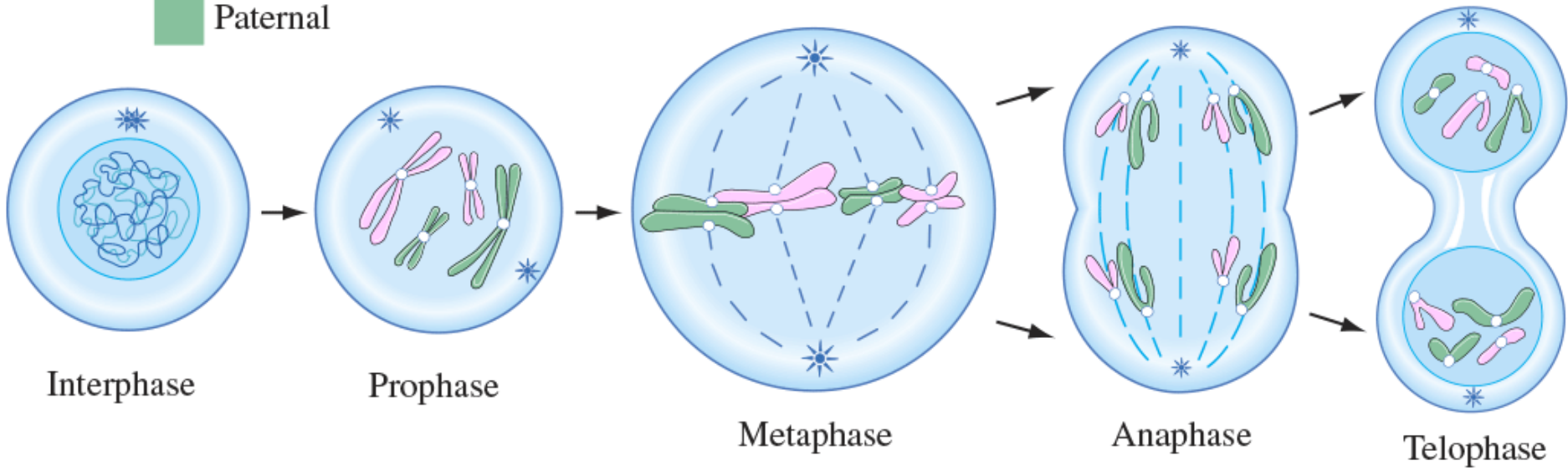

3. Hodowla ok. 2 tygodnie

Mitosis

Maternal
Paternal

Interphase

Prophase

Metaphase

Anaphase

Telophase

46, XX

Karyotyp

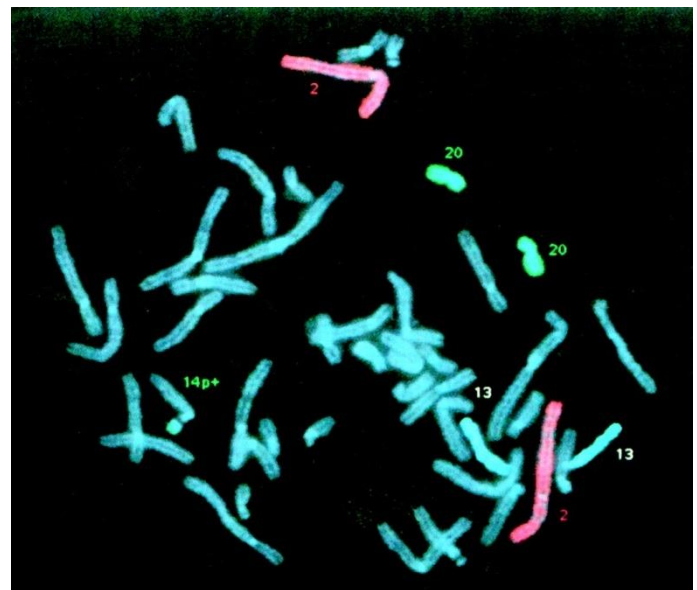
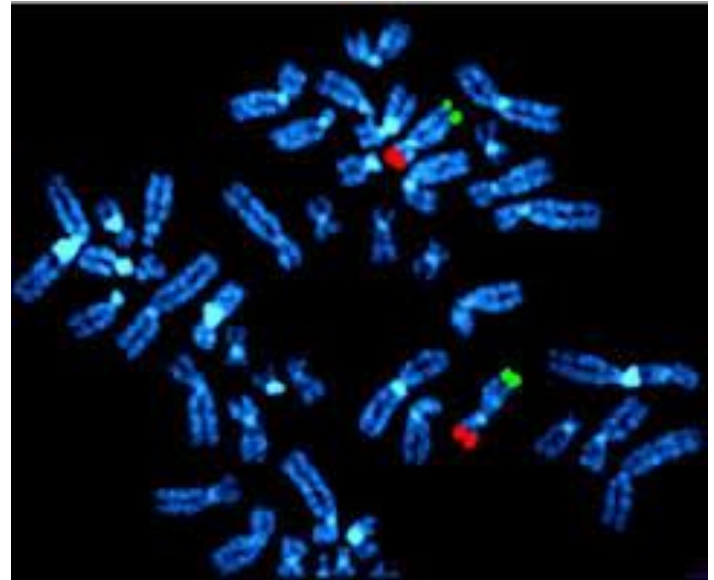
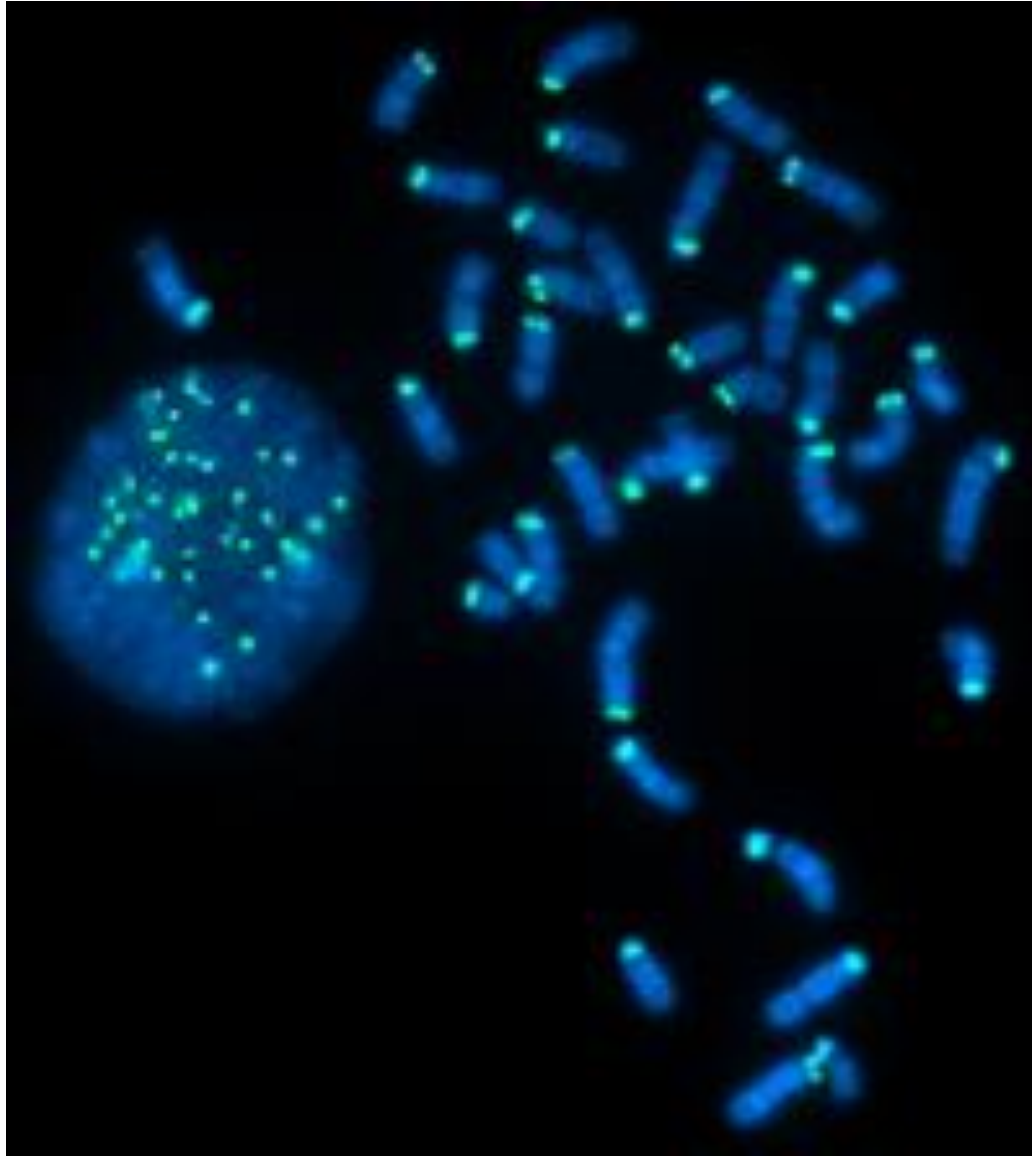
46,XY

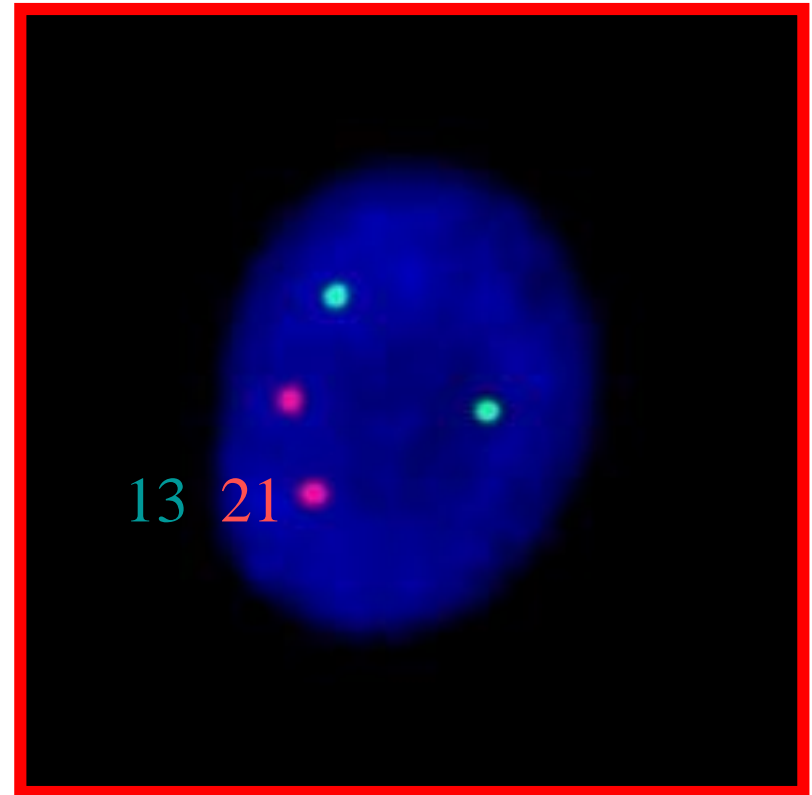
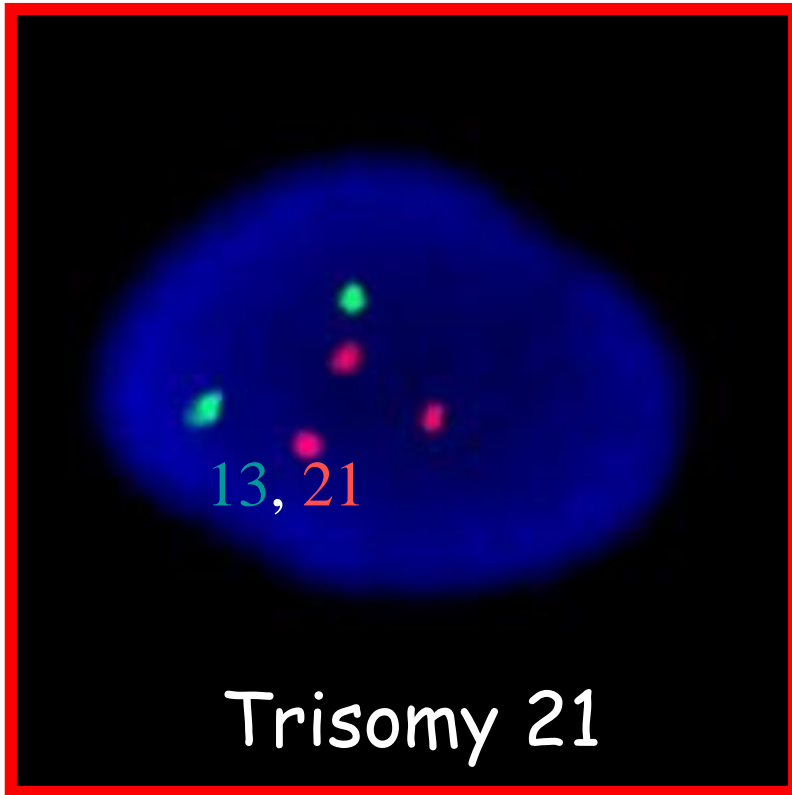
or

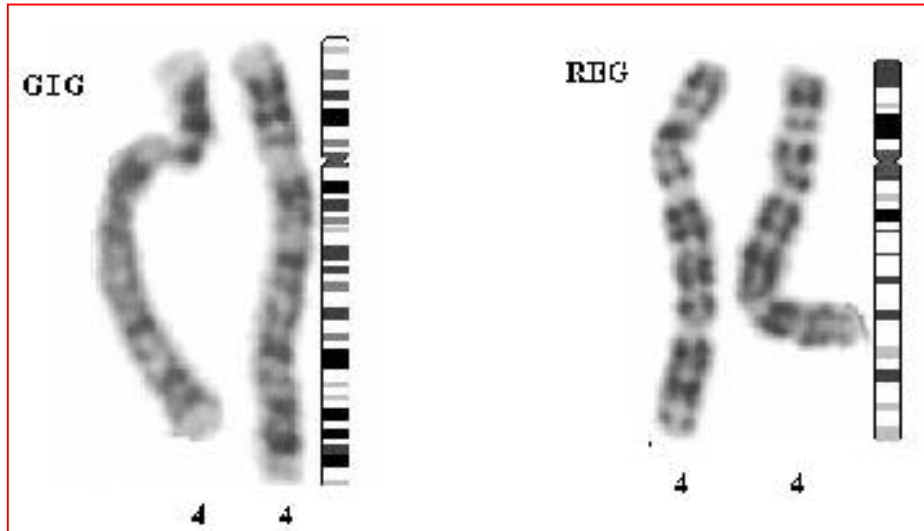
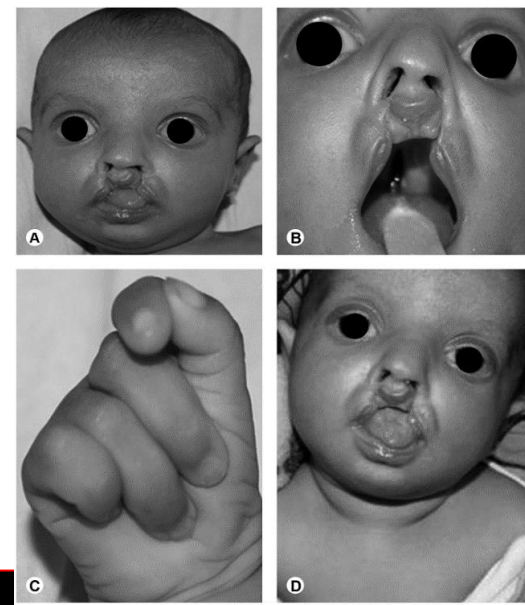
Metoda FISH

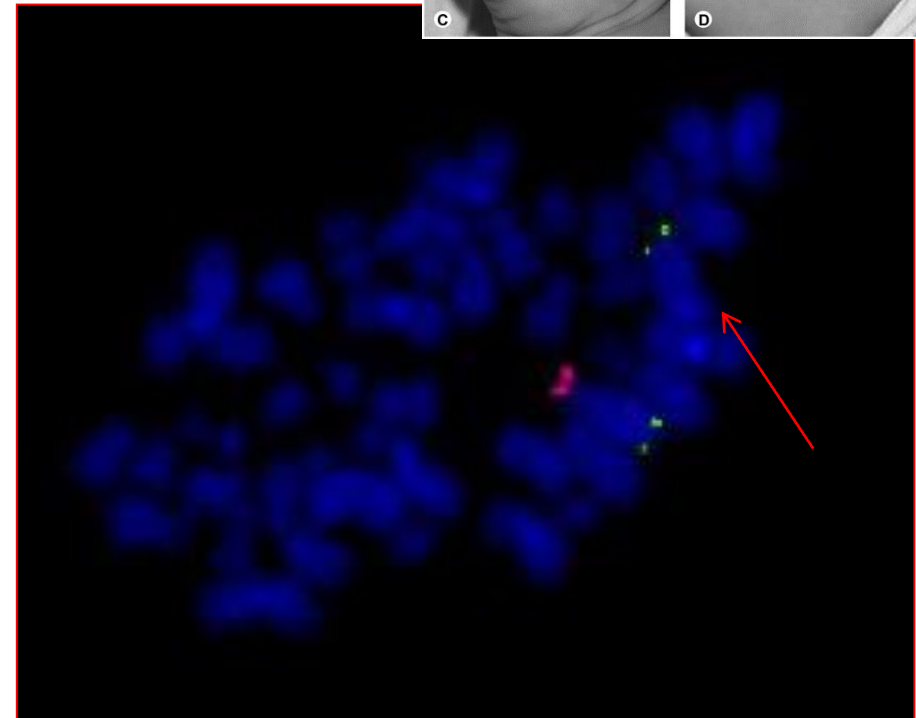
Rapid FISH

Microdeletion

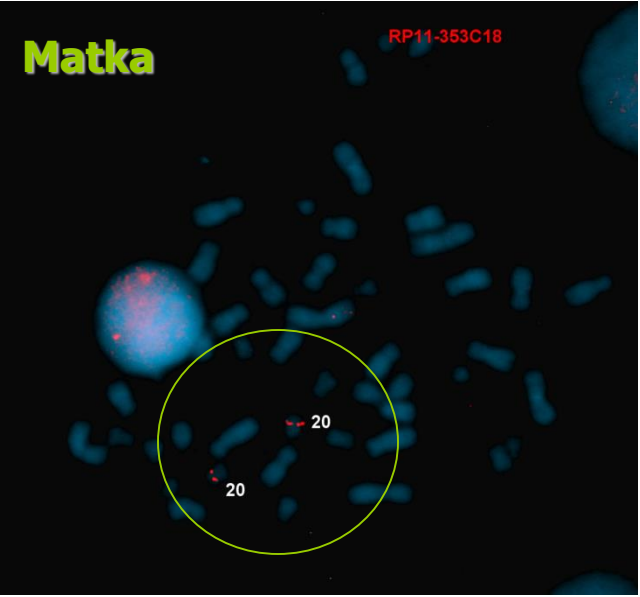
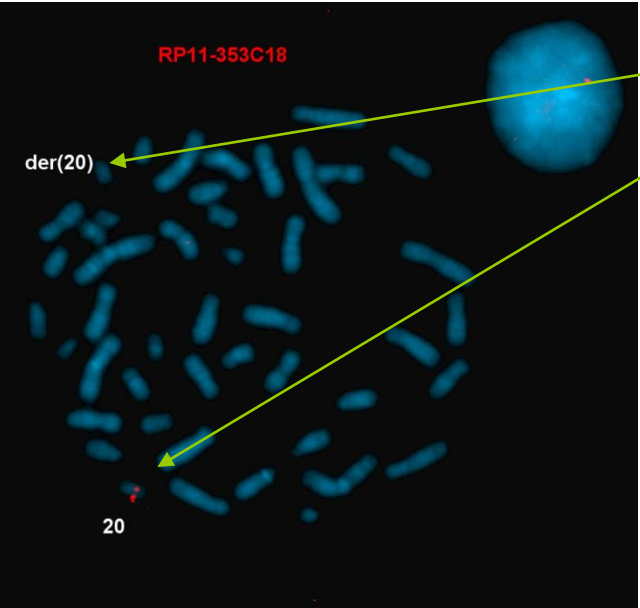
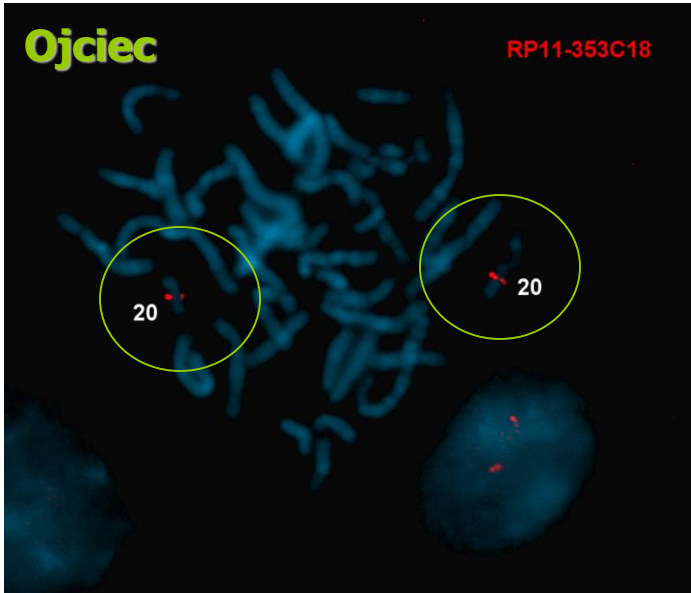
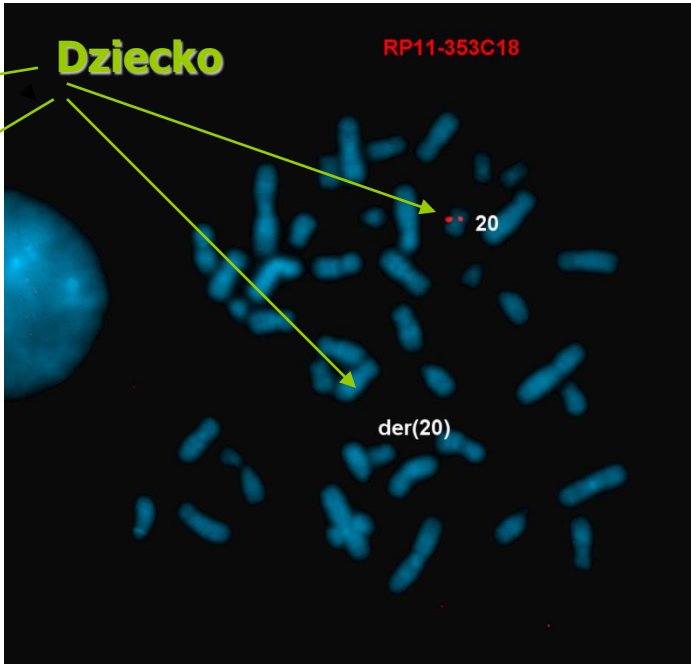

46,XX

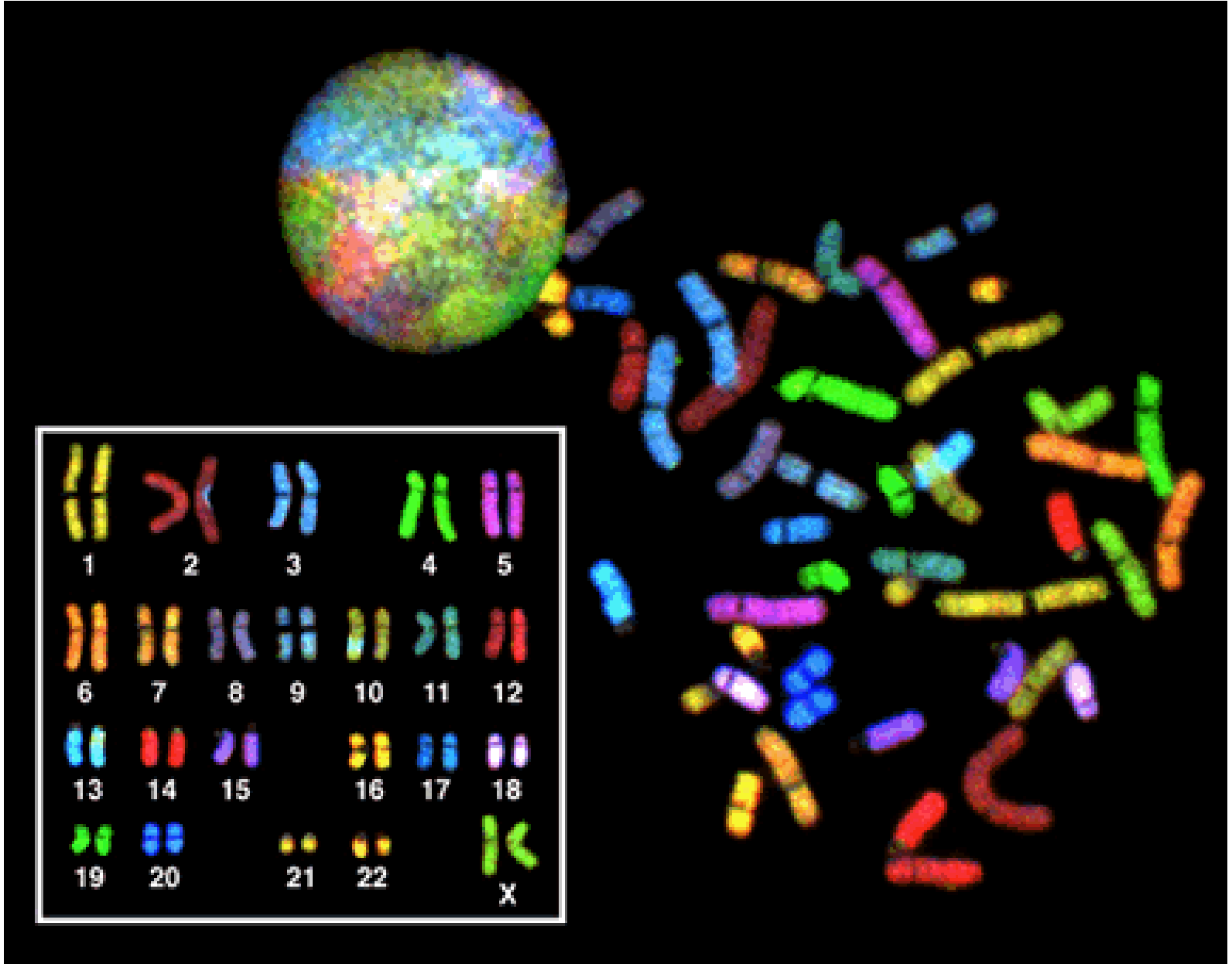

ish del(4)(p16.3p16.3)(WHSCR-)

FISH

Metoda FISH

Genetyka Kliniczna

**Nowa specjalizacja (4 lat)
od 2001 roku
w Polsce**

Rok 2021

ok. 110 specjalistów ☹️

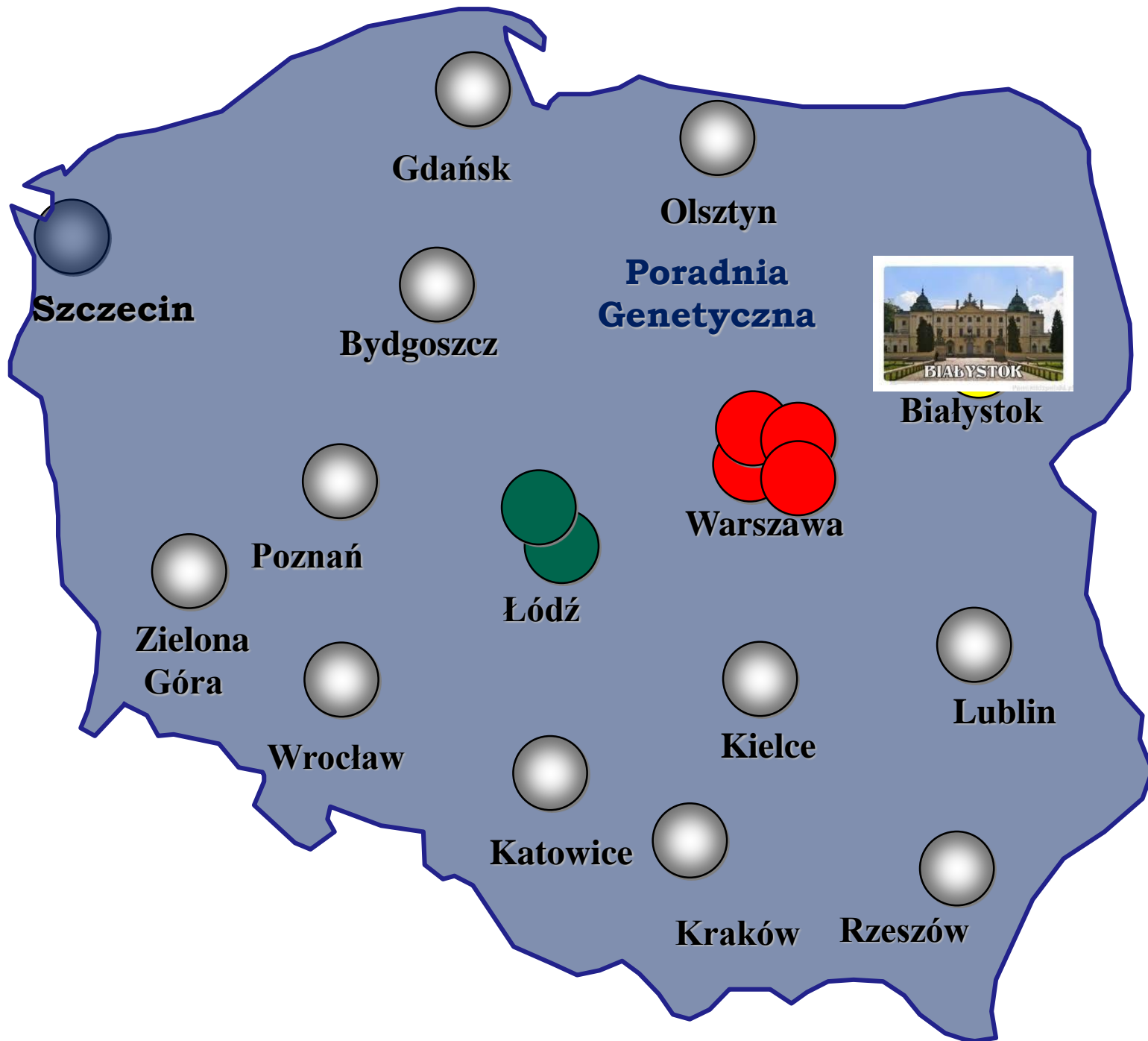

Laboratoryjna Genetyka Medyczna

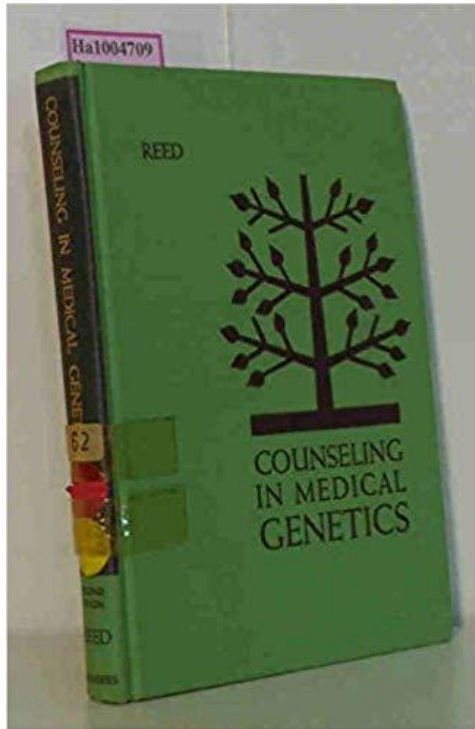
**Nowa specjalizacja (5 lat)
od 2001 roku
w Polsce**

Rok 2021

ok. 110 specjalistów ☹️

Poradnictwo genetyczne

Termin poradnictwo genetyczne
(ang. genetic counselling)
został wprowadzony
do terminologii medycznej
przez **Sheldona Reeda w 1947r.**

Poradnictwo genetyczne

jest procesem
diagnostyczno-prognostycznym,

który
oferowany jest rodzinom ryzyka genetycznego.

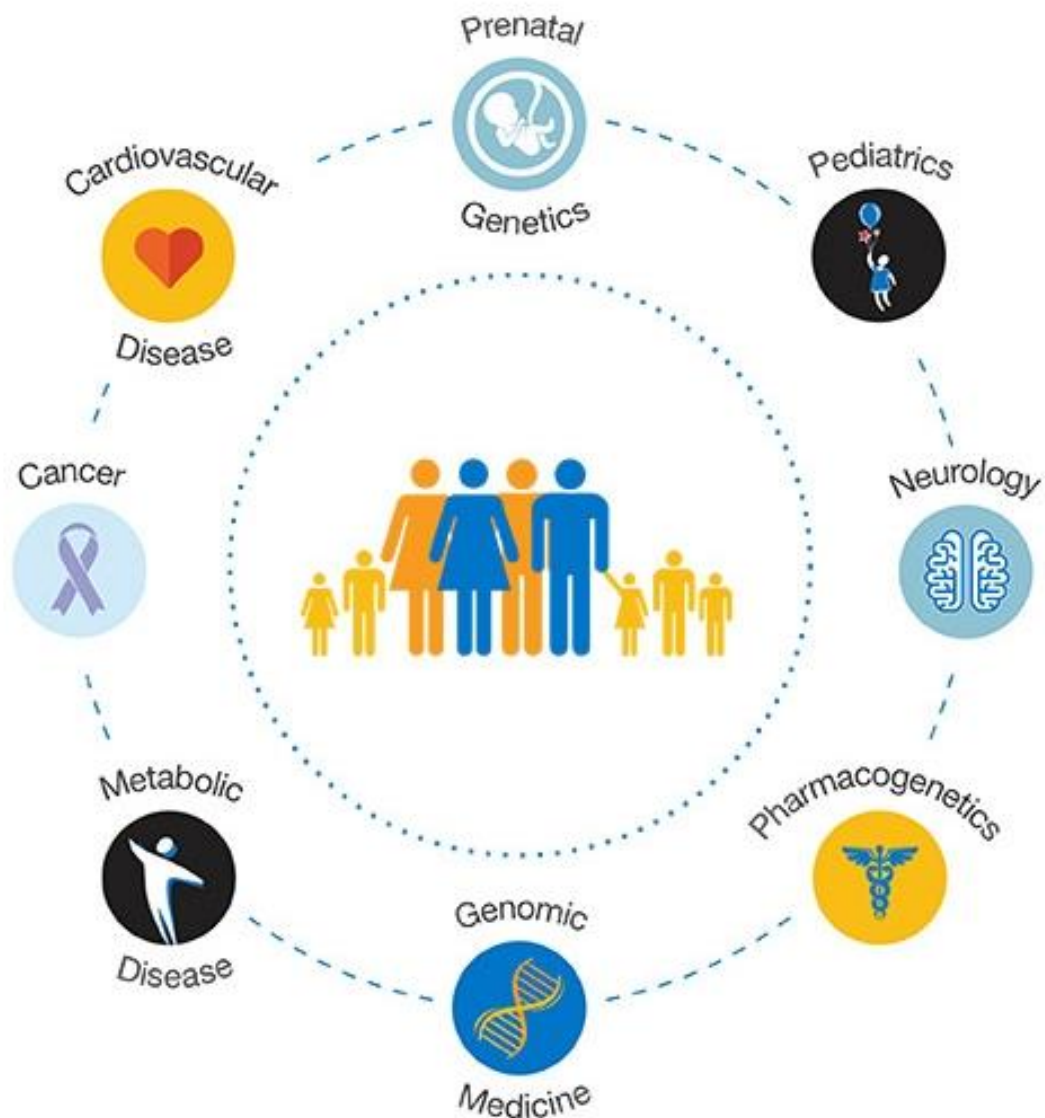

KOMU?

Poradnictwo genetyczne

Wskazania do skierowania do Poradni Genetycznej

Dzieci:

1. Opóźniony rozwój psychoruchowy
2. Wiotkość
3. NI- niepełnosprawność intelektualna
4. Cechy dysmorfii
5. Wady wrodzone
6. Niski wzrost
7. Pierwotny brak miesiączki
8. Obojnacze narządy płciowe
9. Duże spodziectwo i/lub wnetrostwo

Wskazania do skierowania do Poradni Genetycznej

Osoby dorosłe:

1. Schorzenia dziedziczne występujące w rodzinie (już zdiagnozowane)
2. Podejrzenie schorzeń o podłożu genetycznym
3. Niepłodność
4. 2 lub > poronienia samoistne w wywiadzie
5. Poradnictwo genetyczne u par spokrewnionych
6. Poradnictwo genetyczne przed i po diagnostyce prenatalnej.

Schorzenia genetyczne

- 1. Chromosomowe**
- 2. Monogenowe**
- 3. Poligenowe**
- 4. Mitochondrialne**
- 5. Komórki somatycznej**

ETAPY PORADY GENETYCZNEJ

1. Diagnoza **fenotypowa**:

- ocena kliniczna
- ocena dysmorfologiczna
- fenotyp zachowania

2. Diagnoza **genotypowa**:

- weryfikacja rozpoznania klinicznego (CTG, DNA)

3. Analiza rodowodowa

4. Określenie wielkości **prawdopodobieństwa** powtórzenia się w rodzinie

5. Prognoza rozwoju.

6. Ukierunkowanie pacjenta na opiekę wielospecjalistyczną.

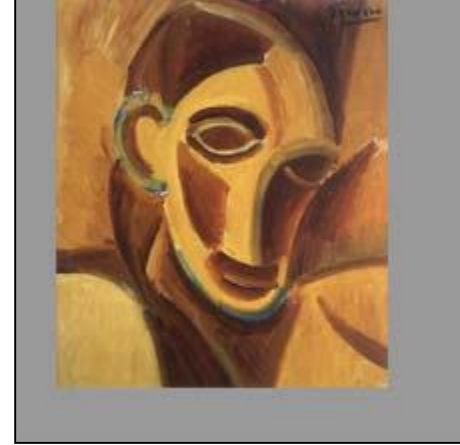
ZASADA Nr 1

„Najpierw patrz, nie dotykaj”.

DYSMORFOLOGIA

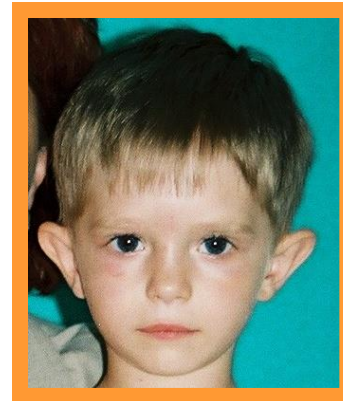
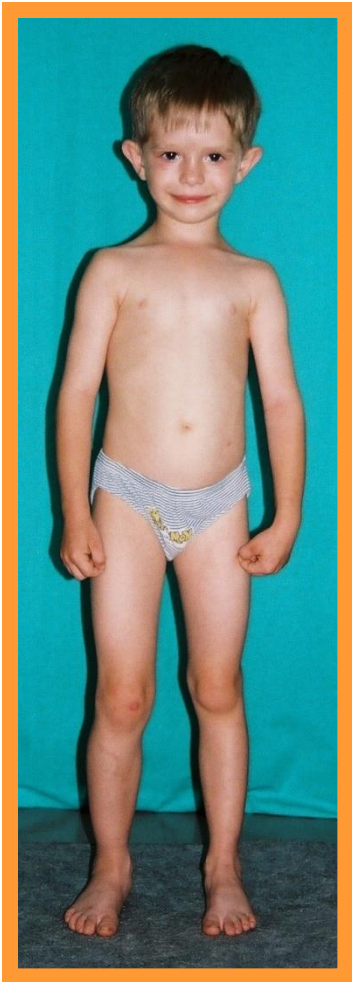

Dysmorfologia jest nauką zajmującą się wrodzonymi wadami rozwojowymi.

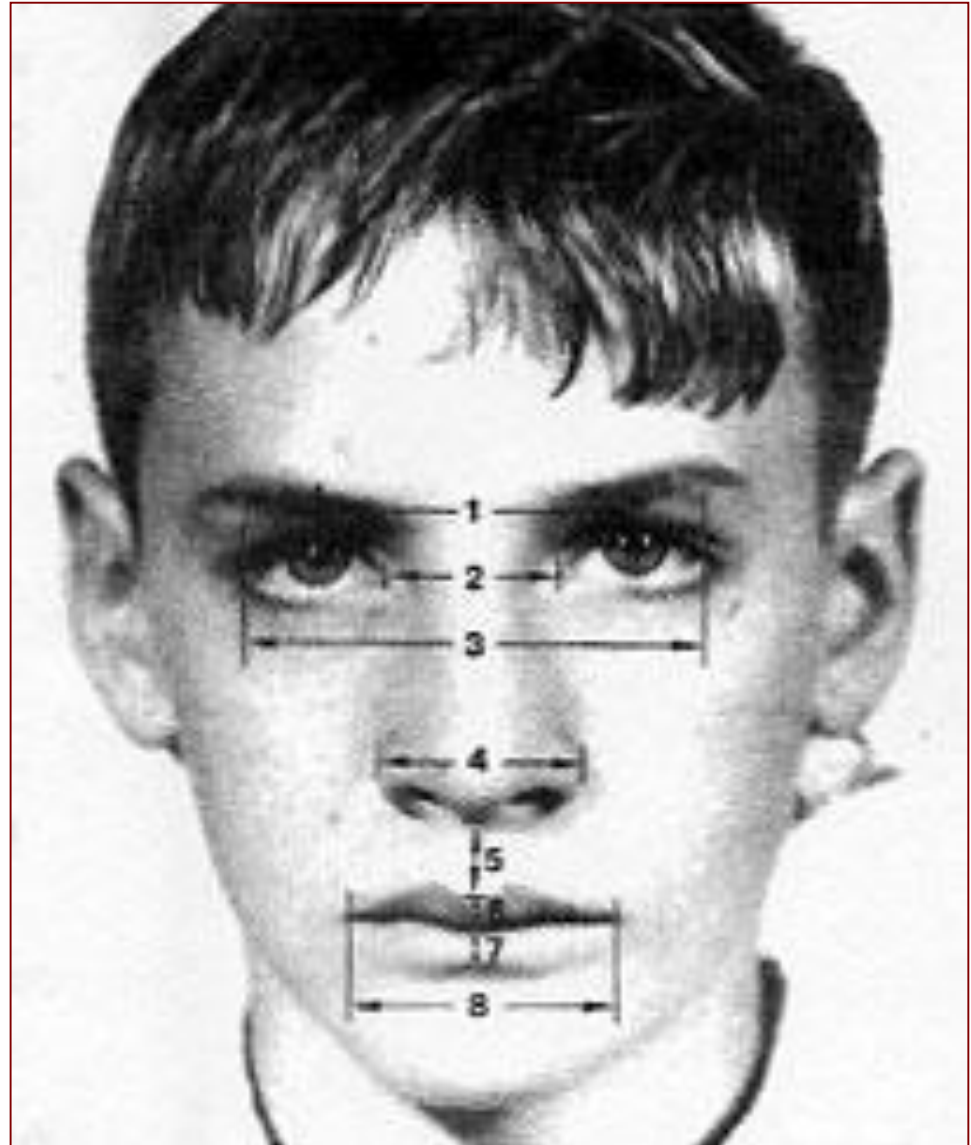
Termin „dysmorfologia” wprowadził w 1960 roku dr David Smith

Analiza dysmorfologiczna

Twarz

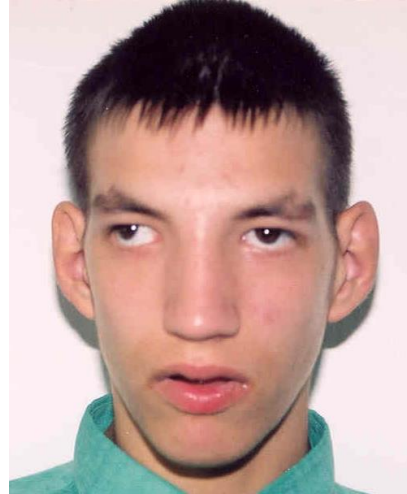
Małe wady

Twarz

Okragła

Podłużna

Asymetryczna

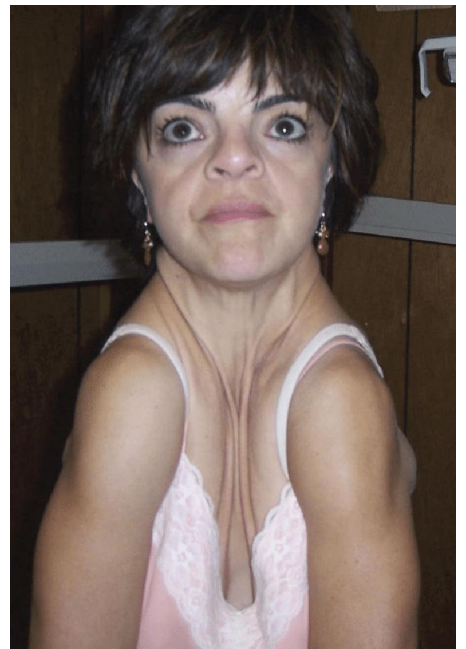
Trójkątna

HYPERTELORYZM

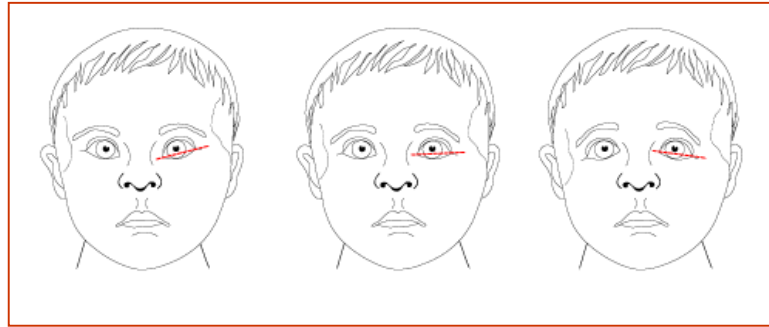

HYPOTELORYZM

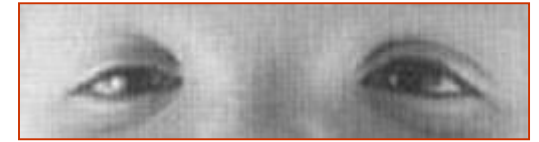

Ustawienie szpar powiekowych

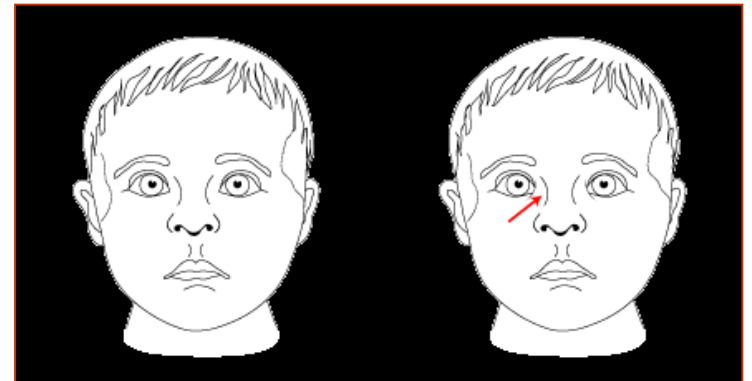
Skośnie w górę

Skośnie w dół

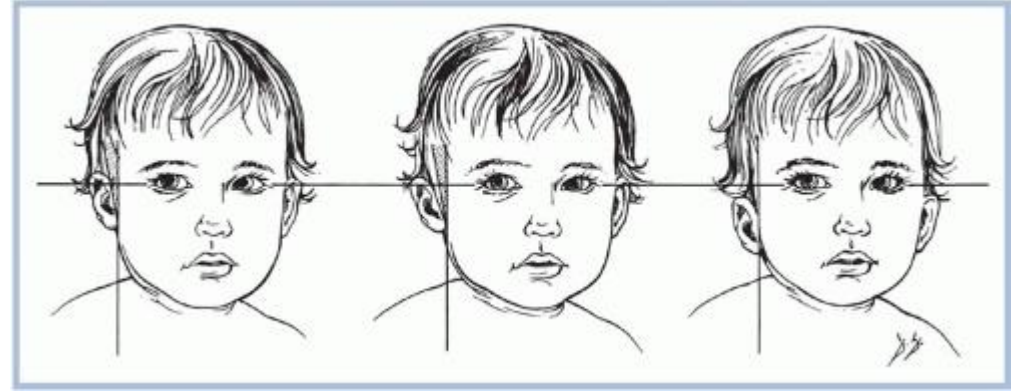
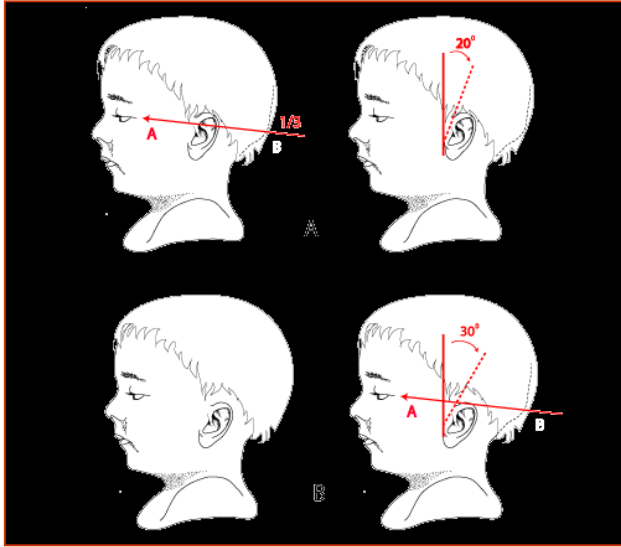
Zmarszczka nakątna *Epicanthus*

Wady małe

Położenie małżowin usznych

„syndromos”- idący razem

Zespół genetyczny:

To nieprzypadkowe współwystępowanie wrodzonych wad rozwojowych (> 1 wada duża i > 3 wady małe) wykazujących na łączność patogenetyczną.

np. z. Edwardsa,
z. Downa,
z. Marfana.....

ok. 20 tys. zespołów

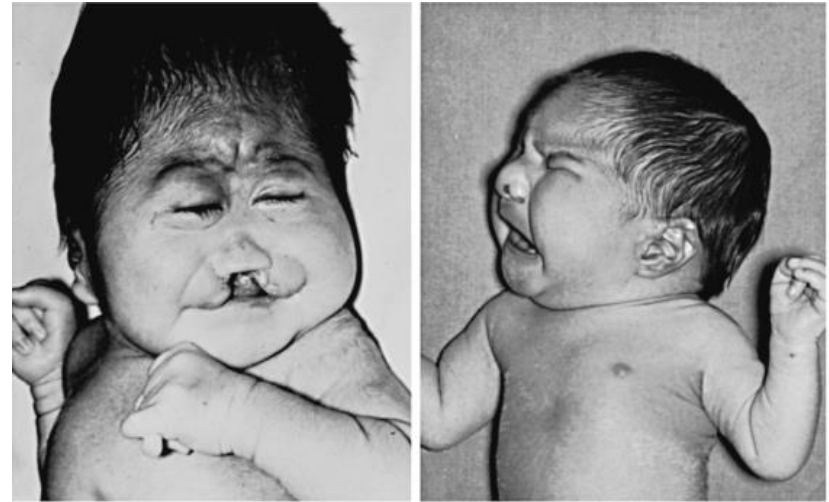
CHROMOSOMOWE TRISOMIE- 21, 18, 13,

Z. Downa

Z. Edwardsa

A

B

© 2004 Elsevier Inc. All rights reserved.

Z. Patau

„Gestalt“

ZESPÓŁ DOWNA

Zespół Downa- trisomia 21

okres noworodkowy i niemowlęcy

1:600

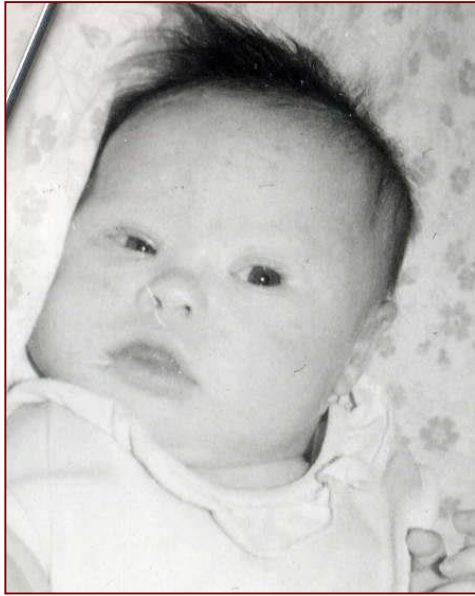
Cechy dysmorficzne twarzy
Wiotkość mięśni
Wady serca
Wady przewodu pokarmowego
Wady wzroku
Wady słuchu
Niedoczynność tarczycy
Opóźniony rozwój psychoruchowy

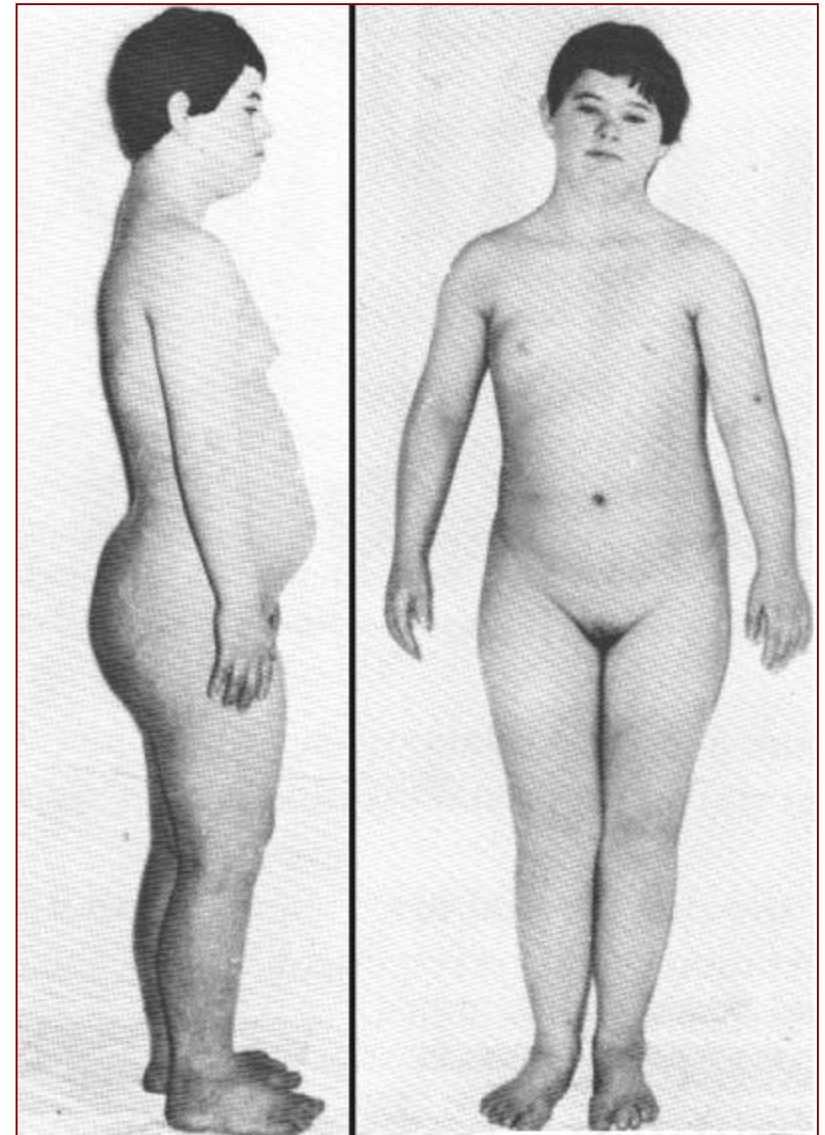
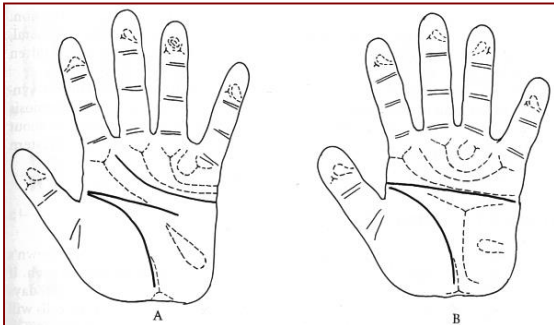
Cechy dysmorficzne twarzy

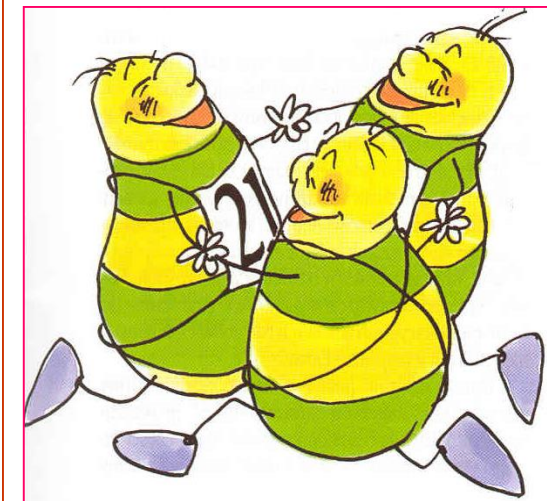
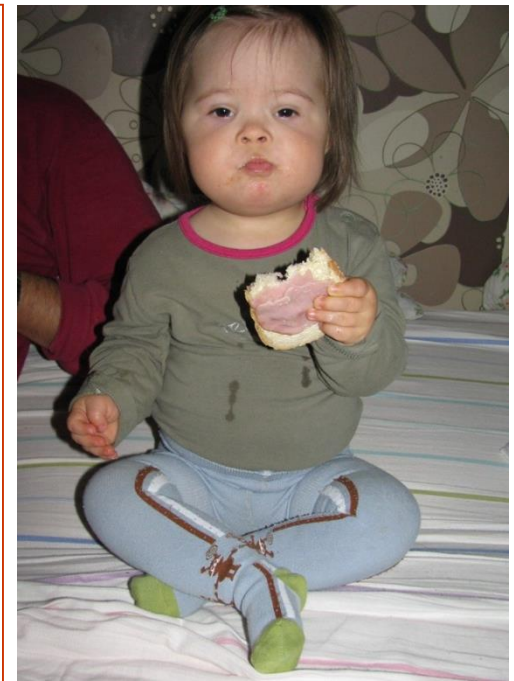
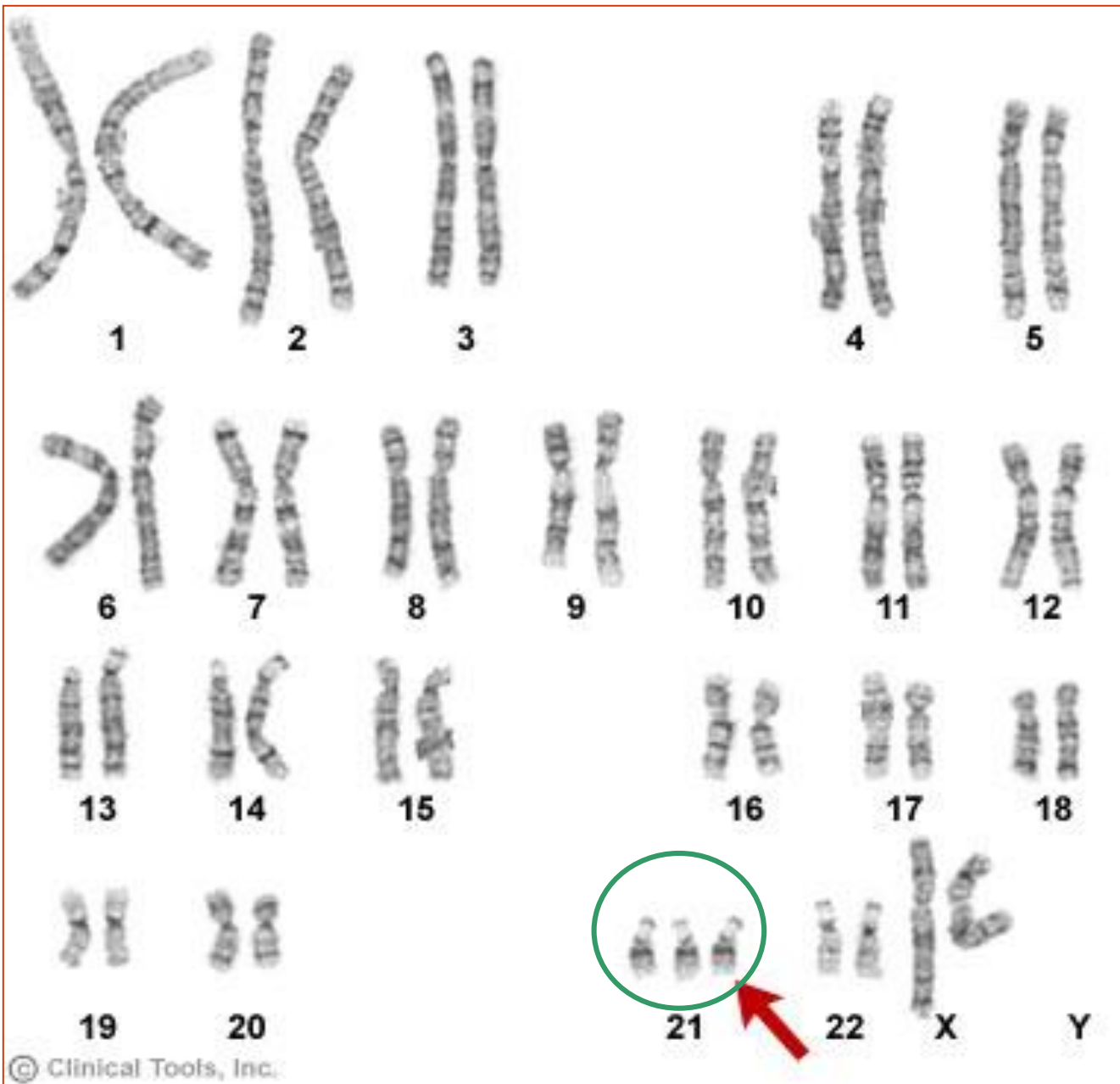
1. Diagnoza fenotypowa

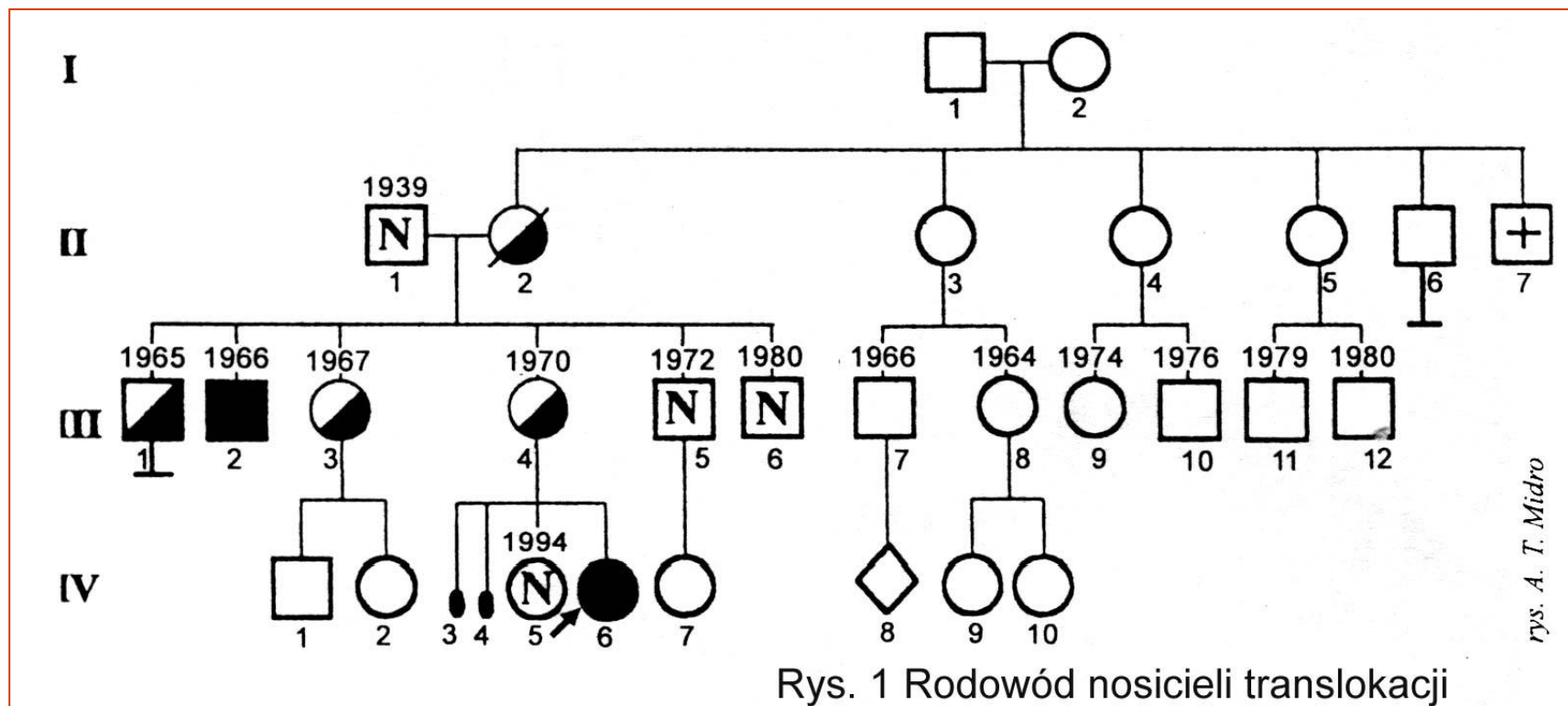
1. Diagnoza fenotypowa

Kariogram dziewczynki z prostą trisomią 21 - 47,XX,+21.

3. Analiza rodowodowa

4. Ryzyko powtórzenia- indywidualnie zmienne zależne od:

t(14;21)
t(15;21)
t(21;21)

Punktów złamań na chromosomach
Zaangażowania drugiego chromosomu
Po kim odziedziczymy translokację

5. Prognozowanie- ryzyko wad narządów wewnętrznych

Wiotkość mięśni

Wady serca (PDA, ASD, VSD, tetralogia Fallota, koarktacja aorty)

Wady przewodu pokarmowego (ch. Hirshprunga)

Zaburzenia endokrynologiczne (niedoczynność tarczycy!!!!!!!)

Wady wzroku (astygmatyzm, nadwzroczność, zez)

Wady słuchu

Białaczki !!!!!

Choroba Alzaimera u osób starszych

Rozwój umysłowy- indywidualnie zmienny (od lekkiego do ciężkiego)

6. Sposoby zapobiegania negatywnym skutkom odmienności genetycznej

1. opieka interdyscyplinarna
2. stowarzyszenia
3. integracja
4. możliwości osiągnięcia samodzielności

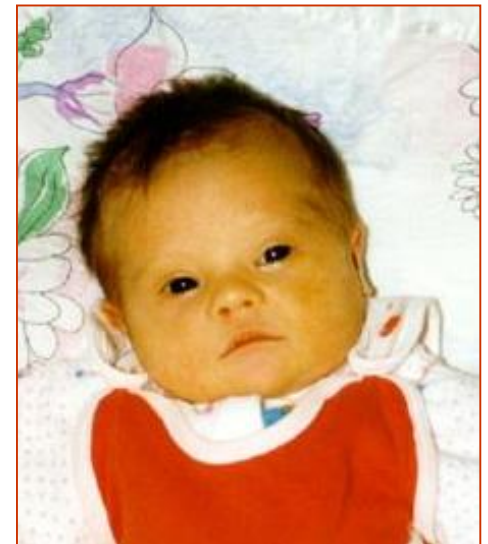

Zawód

możliwości i potrzeby

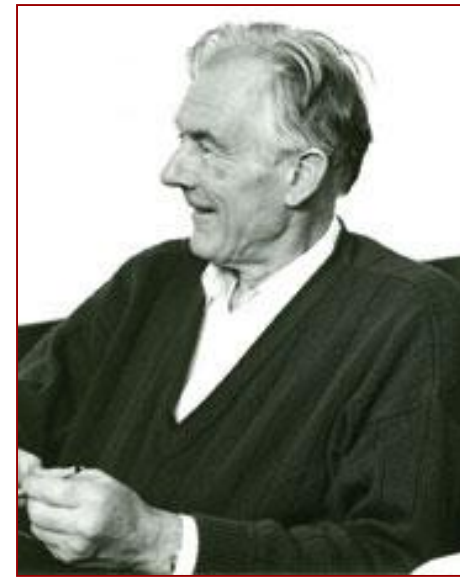
Jeden zespół- wiele twarzy

Zespół Edwardsa

Trisomia 18

John Hilton Edwards
1928-2007

Zespół Edwardsa- trisomia 18

1:6000

- Niska masa urodzeniowa
- IUGR
- Problemy z oddychaniem
- Zaburzony odruch ssania
- Wrodzone wady serca
- Wrodzone wady nerek
- Osłabiona odporność, nawracające infekcje

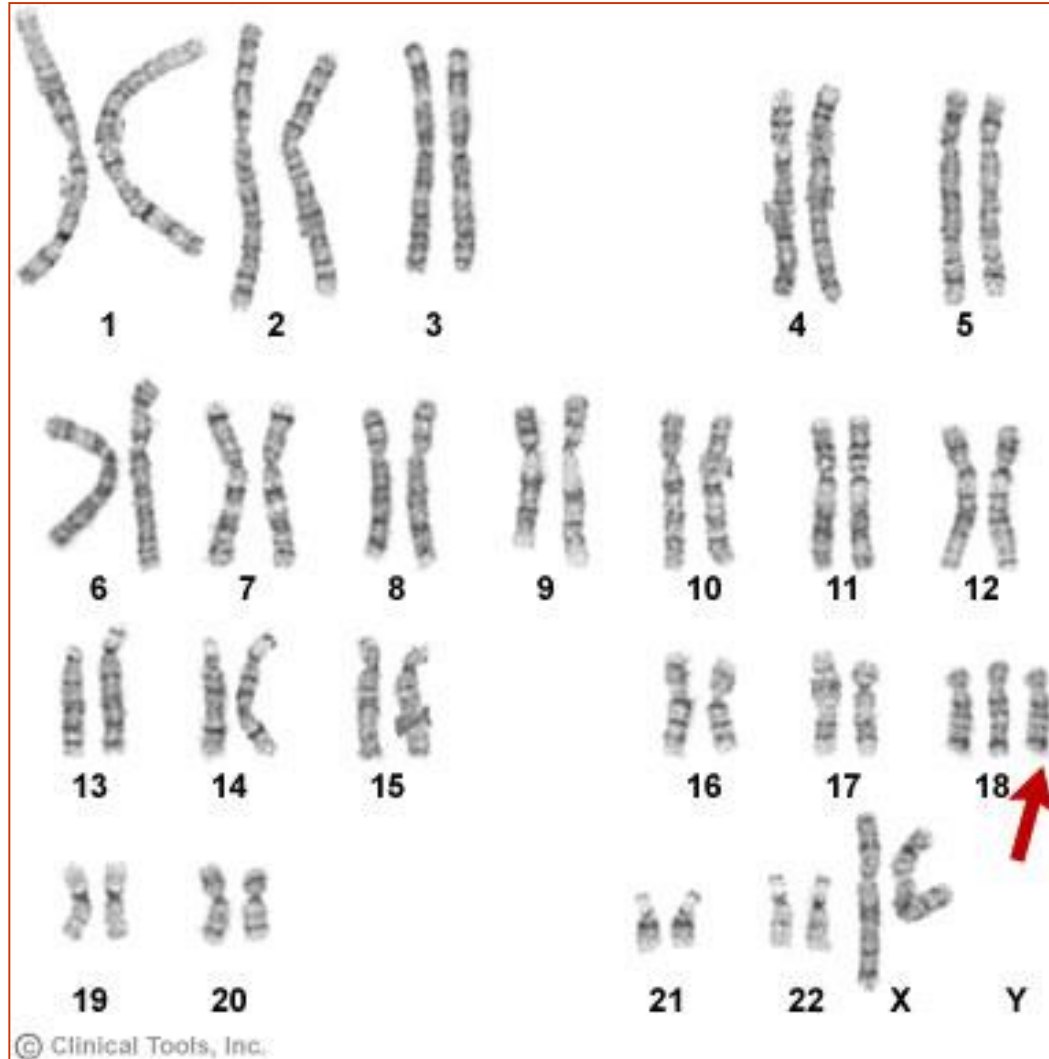

1. Diagnoza fenotypowa

2. Diagnoza genotypowa- weryfikacja diagnozy

Kariotyp: 47,XX,+18

Rzadko: translokacje
mozaiki

Zespół Patau - trisomia 13

1: 10 000

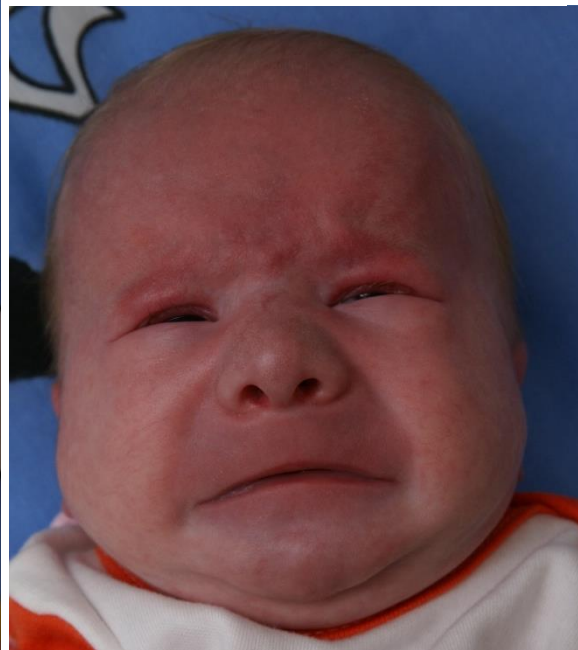
- Holoprosencephalia
- Cyclopia, anophthalmia
- Rozszczep wargi i podniebienia
- Środkowy rozszczep twarzy
- Wady serca
- Wady nerek

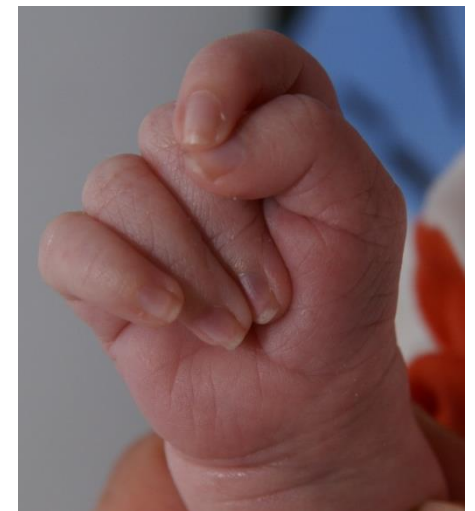
1. Diagnoza fenotypowa

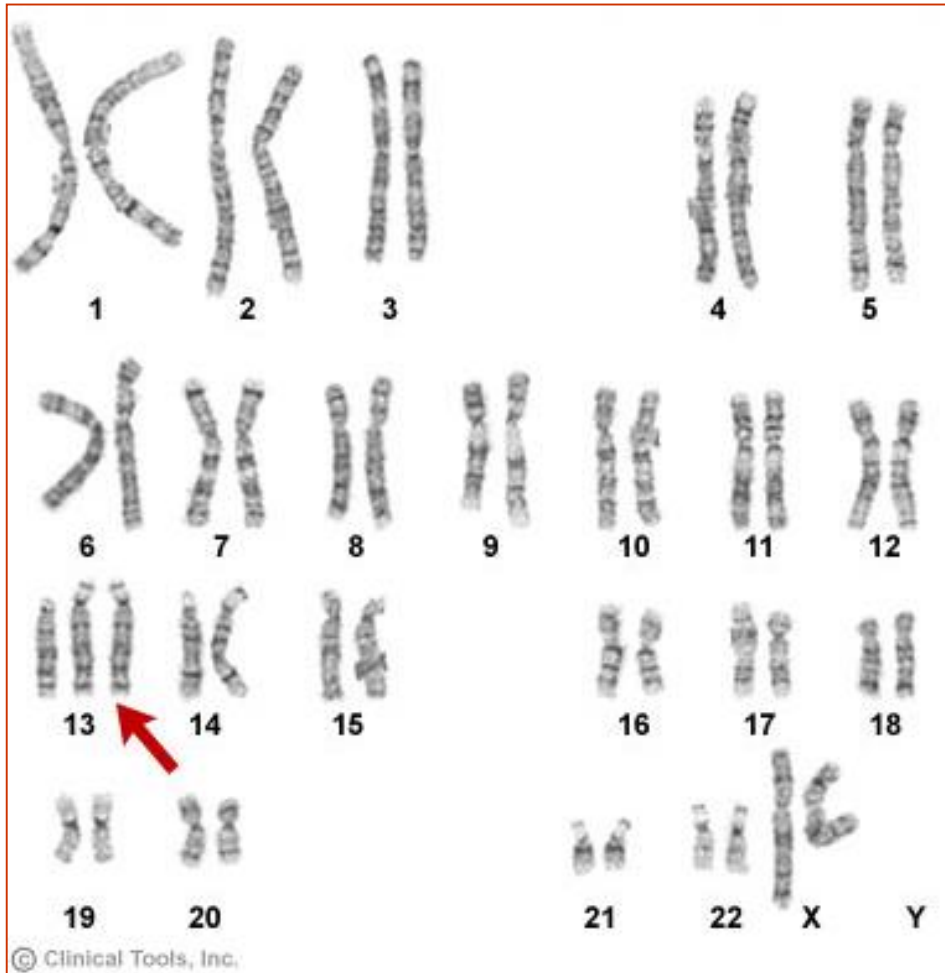
Kariotyp: 47,XX,+13

2. Diagnoza fenotypowa- weryfikacja diagnozy

Kariotyp: 47,XX,+13

Rzadko: translokacje
mozaiki

MONOSOMIA X- zespół Turnera

Trisomia- 47, XXY

Zespół Klinefeltera

Zespół Williamsa

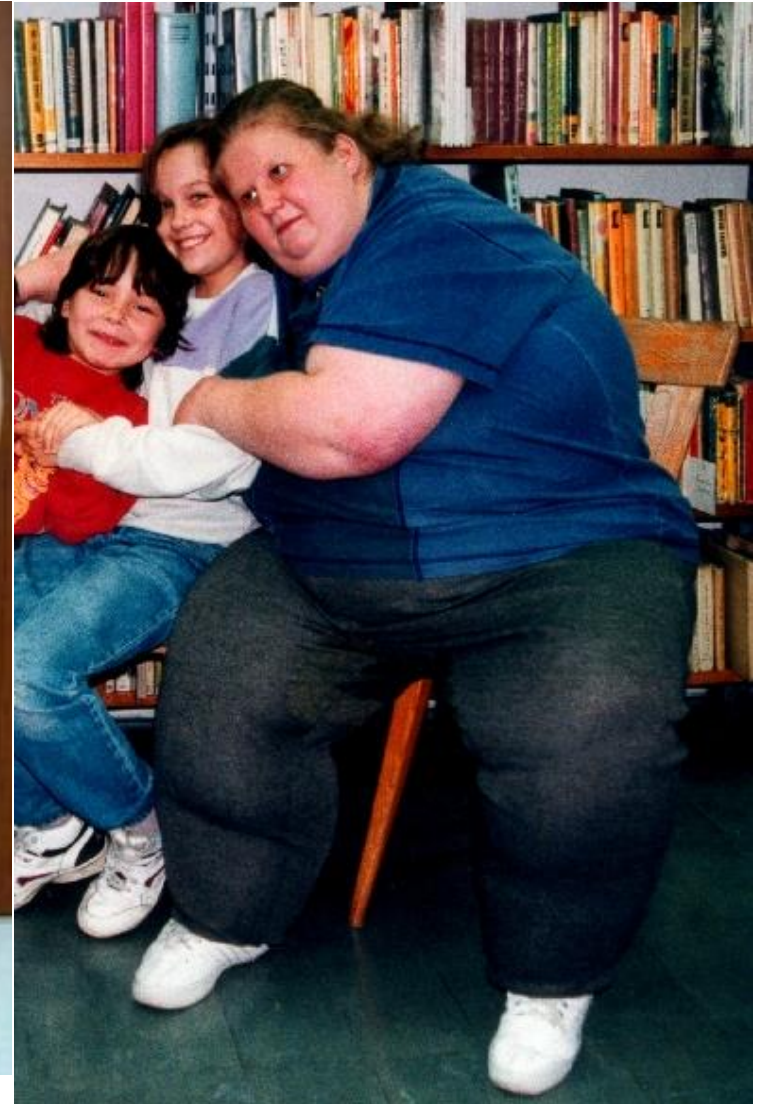

OTYŁOŚĆ

Prader-Willi syndrome

Zespół Pradera-Williego

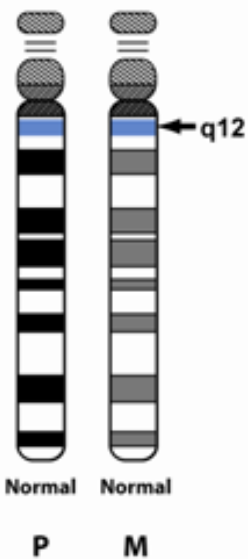

Z. Pradera-Williego

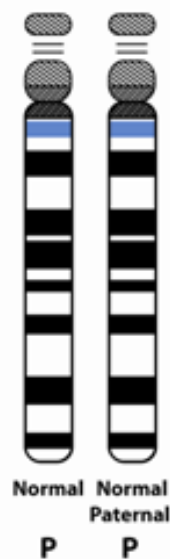
Chromosom 15

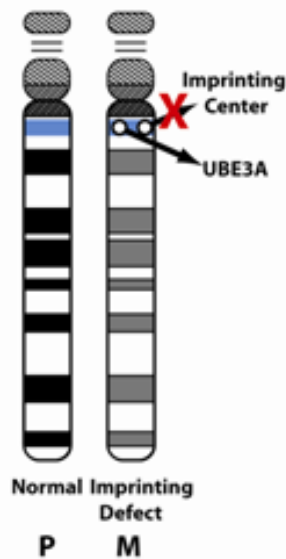
Normal

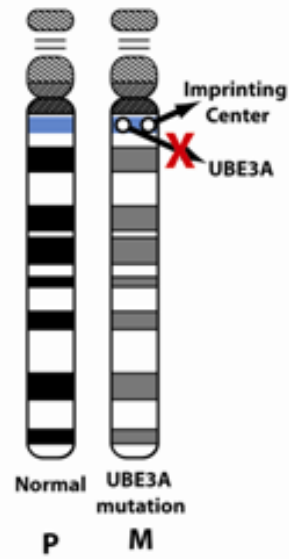
Deletion

UPD

Imprinting Defect

UBE3A Mutation

Z. Angelmana

ANGELMAN

Genetyka ?

OTYŁOŚĆ

1989

2009

Evolution of Man vs TV

 www.JollyGoodJokes.com

FredK-08

Biotechnologia

- nauka interdyscyplinarna łącząca wiedzę oraz umiejętności z zakresu:
  - biologii
  - chemii
  - fizyki
  - matematyki
  - informatyki
- umożliwia wykorzystanie organizmów, ich części lub metabolitów do procesów diagnostycznych i produkcyjnych

Biotechnologia

Klasyczna (tradycyjna)

- wykorzystanie organizmów lub produkowanych przez nie substancji naturalnie występujących w przyrodzie
- organizmy o określonych cechach otrzymuje się przez selekcję sztuczną
- zastosowanie w przemyśle spożywczym i ochronie środowiska

Biotechnologia

Molekularna (nowoczesna)

- wykorzystywanie organizmów lub produkowanych przez nie substancji otrzymywanych metodami inżynierii genetycznej
- organizmy o określonych cechach otrzymuje się przez zmianę ich genomów
- zastosowanie
  - **medycyna**
  - farmacja
  - rolnictwo

Inżynieria genetyczna

- stanowi sekwencjonowanie, analizę oraz wycinanie fragmentów DNA i umieszczanie ich w innych częściach genomu
- metody inżynierii genetycznej:
  - sekwencjonowanie DNA
  - kopiowanie DNA
  - reakcja łańcuchowa polimerazy
  - elektroforeza żelowa

Internet

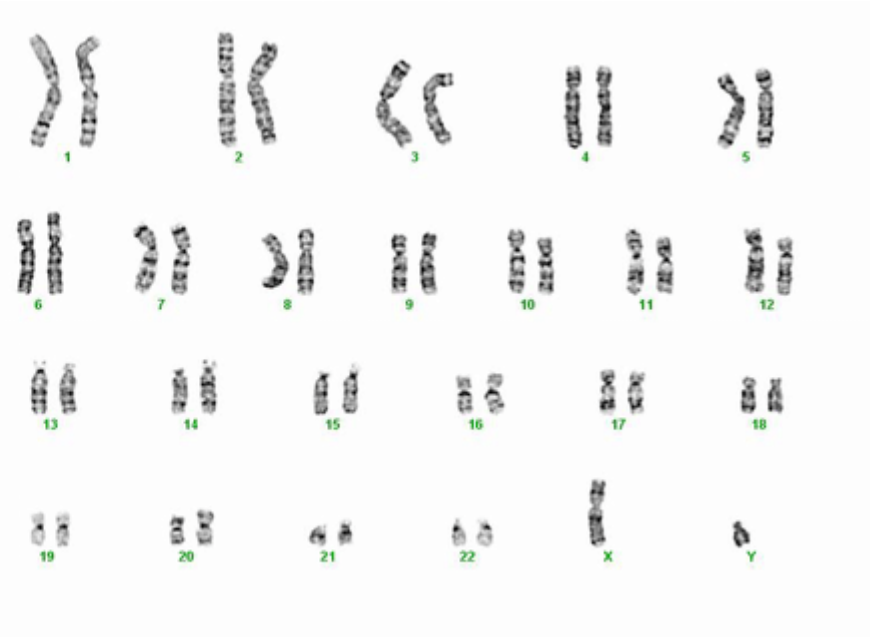

Terapia genowa

- zastosowanie metod inżynierii genetycznej - leczenie:
  - **chorób genetycznych** np.
    - dystrofia mięśniowa Duchenne'a
    - mukowiscydoza
    - rdzeniowy zanik mięśni typu 1
    - hemofilia A i B
    - wrodzona ślepota Lebera
    - wrodzone defekty układu immunologicznego
  - **chorób nowotworowych**

Internet

Część praktyczna

Dziękuję
za uwagę

Choroba?
Przyczyna??
Genetyka?